

Іванов С. М.

кандидат економічних наук, доцент, провідний науковий співробітник відділу теорії економіки і фінансів НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, ivanovsn@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3994-280X>

Клименко К. В.

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, klymenko_kateryna@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>

Савостьяненко М. В.

старший науковий співробітник відділу міжнародних фінансів та фінансової безпеки НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, savomax@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6712-5831>

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМИ СПІВРОБІТНИЦТВА ЄВРОПЕЙСЬКОГО БАНКУ РЕКОНСТРУКЦІЇ ТА РОЗВИТКУ Й УКРАЇНИ НА СЕРЕДНЬОСТРОКОВУ ПЕРСПЕКТИВУ

Анотація. Проаналізовано окремі пріоритетні напрями співробітництва Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР) і України, а також розкрито основні засади й принципи такої співпраці. Для розуміння ролі ЄБРР, потужного стратегічного партнера, в розвитку національної економіки визначено фундаментальні аспекти відповідних програм у енергетичному, фінансовому, транспортному, державному секторах, котрі реалізуються за рахунок його кредитних коштів у рамках середньострокової стратегії співробітництва України з Європейським банком реконструкції та розвитку на 2018–2023 рр. Ці програми мають на меті посилення конкурентоспроможності вітчизняної економіки на інноваційних та інвестиційних засадах, підвищення рівня життя, добробуту й забезпечення рівних можливостей громадян, підтримку структурних зрушень шляхом розбудови високотехнологічних, прогресивних секторів економіки. Визначено перспективні й прибуткові напрями залучення іноземного капіталу в національні проекти співробітництва.

Ключові слова: міжнародні фінансові інституції, Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), міжнародне кредитування, програми ЄБРР, пріоритети, співробітництво, фінансові ресурси.

Табл. 1. Літ. 21.**Serhii Ivanov**

Ph. D. (Economics), Associate Professor, SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, ivanovsn@gmail.com
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-3994-280X>

Kateryna Klymenko

Ph. D. (Economics), SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, klymenko_kateryna@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-8295-1333>

Maksym Savostianenko

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, savomax@ukr.net
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-6712-5831>

CURRENT PRIORITIES OF COOPERATION BETWEEN THE EUROPEAN BANK OF RECONSTRUCTION AND DEVELOPMENT AND UKRAINE FOR THE MEDIUM TERM

Abstract. Some priority areas of cooperation between the international financial institution – the European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) and Ukraine are analysed, and the framework and main principles of this cooperation

© Іванов С. М., Клименко К. В., Савостьяненко М. В., 2019

are disclosed. In order to understand the role of the EBRD as a powerful strategic partner in the process of national economy development, the fundamental aspects of the relevant programs in the energy, financial, transport, public sectors, which are implemented at the expense of the Bank's credit within the medium-term strategy of EBRD-Ukraine cooperation for 2018-2023, are identified. The main priorities of the EBRD for Ukraine over the medium term are: promoting privatization and commercialization in the public sector to enhance competitiveness and efficiency of governance, the rule of law, competition and equal rules in the private sector by supporting best practice companies; enhancing diversification and regulating energy independence by supporting market liberalization; improving energy efficiency and increasing production efficiently; intensifying the resilience of the financial system by strengthening the banking sector with parallel development of capital markets and other non-banking sources of finance; improving integration through trade facilitation, etc. These programs are aimed at enhancing the competitiveness of the domestic economy on innovation and investment bases, improving the standard of living, welfare and equal opportunities of citizens, supporting structural changes by developing high-tech promising sectors of the economy. Prospective and profitable directions of foreign investment in national cooperation projects are determined.

Key words: international financial institutions, European Bank for Reconstruction and Development (EBRD), international lending, EBRD programs, priorities, cooperation, financial resources.

JEL classification: E42, F33, F35.

Иванов С. Н.

кандидат экономических наук, доцент, ведущий научный сотрудник отдела теории экономики и финансов НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

Клименко Е. В.

кандидат экономических наук, старший научный сотрудник отдела международных финансов и финансовой безопасности НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

Савостьяненко М. В.

старший научный сотрудник отдела международных финансов и финансовой безопасности НИФИ ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

ПРИОРИТЕТНЫЕ НАПРАВЛЕНИЯ СОТРУДНИЧЕСТВА ЕВРОПЕЙСКОГО БАНКА РЕКОНСТРУКЦИИ И РАЗВИТИЯ И УКРАИНЫ НА СРЕДНЕСРОЧНУЮ ПЕРСПЕКТИВУ

Аннотация. Проанализированы отдельные приоритетные направления сотрудничества Европейского банка реконструкции и развития (ЕБРР) и Украины, а также раскрыты основные принципы такого сотрудничества. Для понимания роли ЕБРР, мощного стратегического партнера, в развитии национальной экономики определены фундаментальные аспекты соответствующих программ в энергетическом, финансовом, транспортном, государственном секторах, которые реализуются за счет его кредитных средств в рамках среднесрочной стратегии сотрудничества Украины с Европейским банком реконструкции и развития на 2018–2023 гг. Эти программы нацелены на усиление конкурентоспособности отечественной экономики на инновационных и инвестиционных началах, повышение уровня жизни, благосостояния и обеспечение равных возможностей граждан, поддержку структурных сдвигов путем развития высокотехнологичных, прогрессивных секторов экономики. Определены перспективные и прибыльные направления привлечения иностранного капитала в национальные проекты сотрудничества.

Ключевые слова: международные финансовые институты, Европейский банк реконструкции и развития (ЕБРР), международное кредитование, программы ЕБРР, приоритеты, сотрудничество, финансовые ресурсы.

У реаліях сьогодення вкрай важлива співпраця з такою міжнародною фінансовою організацією, як Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), котрий є надійним і стабільним джерелом довгострокового фінансування пріоритетних проектів розвитку, дає змогу отримувати кредитні ресурси за найвигіднішими умовами для розбудови стратегічних секторів економіки й інфраструктури, реалізації структурних реформ, відкриває доступ до найкращої міжнародної практики, стандартів і професійної експертизи проектів.

Мета статті полягає в розкритті пріоритетних напрямів розвитку співробітництва України з ЄБРР у середньостроковому періоді та розроблення пропозицій щодо залучення іноземних інвестицій у національні проекти співпраці.

Різні аспекти діяльності ЄБРР висвітлено такими зарубіжними вченими, як А. Зверев, Ф. Лессамбо, М. Міант і Ж. Драгокупіл, А. Сімен [1–4] та ін. Проблеми співробітництва з міжнародними фінансовими організаціями (МФО), зокрема з ЄБРР, розглянуто в дослідженнях ряду вітчизняних учених, зокрема О. Г. Білоруса, О. І. Дунас, Ю. В. Ковбасюка, В. П. Колосової [5–8].

ЄБРР здійснює діяльність у більш ніж 30 країнах Східної Європи, Центральної Азії, Південного і Східного Середземномор'я. Його акціонерами виступають 65 країн, а також Європейський Союз та Європейський інвестиційний банк (ЄІБ). Завдяки фінансовим інвестиціям, бізнес-послугам і участі в політичному діалозі ЄБРР сприяє розвитку підприємництва та переходу до відкритої ринкової економіки. Крім того, він є найбільшим серед міжнародних інвесторів в Україні, котра приєдналася до Угоди про заснування Європейського банку реконструкції та розвитку й, таким чином, стала його членом у серпні 1992 р., що зазначено у відповідному Указі Президента України [9].

У міжнародних економічних відносинах ЄБРР набуває дедалі більшого значення, оскільки саме його каналами проходить чимала частка світових інвестицій. Особливо важливою є його діяльність для країн, які здійснюють реформи та готові використати управлінський досвід цієї МФО.

Інвестиції ЄБРР сприяють, зокрема, реалізації структурних і галузевих реформ, розвитку конкуренції, зміцненню правових систем, формуванню інфраструктури для підтримки приватного сектору. Банк застосовує інструменти кредитування, котрі відповідають загальноприйнятим стандартам банківської та страхової діяльності в розвинутих країнах, співпрацює з банківськими установами й урядами з метою здійснення довгострокових планів розвитку, взаємодіє з іншими МФО, гармонійно поєднує міждержавний і регіональний підходи тощо.

Розглянемо новий знаковий документ співробітництва України та ЄБРР. Це Стратегія діяльності в Україні 2018–2023 рр. [10], затверджена Радою директорів Банку, яка визначає такі пріоритетні напрями співпраці:

- сприяння приватизації й комерціалізації підприємств державного сектору з метою зміцнення конкуренції та запровадження стандартів корпоративного управління;
- підтримка верховенства права, конкуренції й рівних правил у приватному секторі через допомогу компаніям, що дотримуються стандартів корпоративних практик;

- посилення енергетичної безпеки шляхом підтримки ефективного регуляторного середовища, ринкової лібералізації, диверсифікації та збільшення видобутку енергоносіїв, а також підвищення енергоефективності;
- сприяння стійкості фінансової системи через зміцнення банківського сектору, розвиток ринків капіталу та іншого небанківського фінансування;
- підвищення інтегрованості економіки шляхом сприяння торгівлі й інвестиціям, розширення інфраструктурних зв'язків і підтримання наближення до стандартів ЄС.

Окрім того, стратегія ЄБРР для України передбачає збільшення інвестицій у публічний і приватний сектори національної економіки та фінансування наближення вітчизняного бізнесу до міжнародних стандартів. Детально пріоритети ЄБРР для України на середньострокову перспективу розглянуто в таблиці.

Станом на серпень 2019 р. ЄБРР було затверджено 433 проекти в Україні на загальну суму 13,6 млрд євро. Сукупний обсяг вибірки за проектами Банку сягнув 9,5 млрд євро. Наразі в його портфелі – 180 активних проектів в Україні на суму 3,9 млрд євро, при цьому частка приватного сектору становить 46 %. Операційні активи ЄБРР дорівнюють 2,155 млрд євро, а частка участі в капіталі – 9 % його загального портфеля в Україні [11]. У сфері стабільної інфраструктури реалізується 61 % поточних проектів ЄБРР (на суму 2,38 млрд євро), промисловості, торгівлі та агробізнесу – 28 % (на 1,096 млрд євро), фінансових інституцій – 11 % проектів (на 429 млн євро). Пріоритетними напрямками інвестиційних проектів є агробізнес, муніципальна й екологічна інфраструктура та банківсько-фінансовий сектор [12]. У 2019 р. ЄБРР планує здійснити в нашій країні близько 160 проектів грантової підтримки для малого й середнього бізнесу [13].

Кредитно-інвестиційна активність ЄБРР на сучасному етапі може бути охарактеризована як така, що відповідає його стратегічним програмним документам. Наприклад, у 2019 р. було продовжено співпрацю за програмою сприяння торгівлі, котру розпочато в 1999 р. і спрямовано на розвиток зовнішньої торгівлі з країнами інвестиційної діяльності Банку, в т. ч. з Україною. В рамках цієї програми ЄБРР також надає гарантії, беручи на себе політичні й комерційні платіжні ризики за міжнародними торговими операціями, що проводяться банками в регіоні здійснення його інвестиційної діяльності. Зокрема, погоджено надання кредиту Укргазбанку на суму 40 млн дол. США, що стало для нього першим кроком у співпраці з ЄБРР та мало на меті сприяти подальшій комерціалізації й приватизації Укргазбанку, а також розвитку сегмента торгового фінансування як важливого елемента відновлення реального сектору національної економіки. Ця транзакція дасть можливість Укргазбанку збільшити свою кореспондентську мережу та обсяги торговельного фінансування, отримати доступ до нових міжнародних ринків і розширити лінійку продуктів такого фінансування.

Крім того, у 2019 р. ЄБРР придбав 20 % розміщених п'ятирічних єврооблігацій НАК “Нафтогаз України” на 120 млн євро. Відповідно до проекту, надходження за євробондами залучаються на загальні корпоративні цілі, в т. ч. фінансування закупівель газу. При цьому компанія використовуватиме кошти Банку виключно для таких закупівель [14]. П'ятирічні єврооблігації на суму 600 млн євро під 7,125 % НАК “Нафтогаз України” розмістила 12 липня 2019 р.

Т а б л и ц я
Основні пріоритети Європейського банку реконструкції та розвитку для України на середньостроковий період

Цілі (наслідки)	Напрями діяльності (конкретні результати)	Контрольні показники
<p><i>Пріоритет 1. Сприяння приватизації та комерціалізації в державному секторі з метою підвищення конкурентоспроможності й ефективності управління</i></p> <p>З б і л ь ш е н н я участі приватного сектору в усіх секторах</p>	<p>Напрями діяльності (конкретні результати)</p> <p>За умов наявності політичної волі – активна приватизаційна й доприватизаційна підтримка шляхом доучучення до формування політики та інвестицій із акцентом на енергетиці й банківському секторі, включаючи прямі інвестиції. Підтримка структур, що збільшують участь приватного сектору в інфраструктурі (АПП, концесії, договори громадських послуг, договори управління тощо) завдяки доучученню до розроблення політики та до інвестицій. Створення можливостей для приватного сектору шляхом надання підтримки Фонду державного майна України, в т. ч. у вигляді вдосконалення його системи управління</p>	<p>Кількість проектів, у яких бере участь приватний сектор</p>
<p>Комерціалізація та реструктуризація державних підприємств</p>	<p>Сприяння шляхом участі у формуванні політики та інвестицій, комерціалізації й реструктуризації державних підприємств і банків, комунальних підприємств (через базові "зелені" проекти), включаючи поліпшення корпоративного управління, забезпечення прозорості закупівель, упровадження комерційних підходів та диверсифікацію аджерел фінансування. Розвиток ефективної архітектури підтримки реформ як основи для реформи державного управління в міністерствах, відомствах і муніципалітетах</p>	<p>Число клієнтів, котрі здійснюють комерціалізацію/реструктуризацію</p>
<p>Створення сприятливого середовища для ефективного функціонування ринків</p>	<p>Підтримка подальшого вдосконалення законодавчої бази для приватизації та інших форм участі приватного сектору. Оптимізація законодавства в енергетиці (третій енергопакет) та інфраструктурі з метою підтримки дерегуляції, ефективного виконання спеціальних обов'язків із надання послуг громадянам і тарифних реформ. Підтримка земельної реформи в міру її здійснення</p>	<p>Підвищення тарифів у проєктах, які підтримує ЄБРР, до їх реальної собівартості</p>
<p><i>Пріоритет 2. Сприяння забезпеченню верховенства права, конкуренції та рівних умов гри в приватному секторі шляхом підтримки компаній, що виводяться на міжнародні ринки</i></p>	<p><i>Пріоритет 2. Сприяння забезпеченню верховенства права, конкуренції та рівних умов гри в приватному секторі шляхом підтримки компаній, що виводяться на міжнародні ринки</i></p>	<p><i>Пріоритет 2. Сприяння забезпеченню верховенства права, конкуренції та рівних умов гри в приватному секторі шляхом підтримки компаній, що виводяться на міжнародні ринки</i></p>
<p>П і в и щ е н н я продуктивності малих і середніх підприємств та приватних корпорацій в економіці. Забезпечення більшої відповідності навичок кадрових ресурсів попиту</p>	<p>Пряме фінансування компаній, які виводять практику та керуються високими стандартами чесності, зокрема підтримка забезпечення їхніх потреб у оборотному капіталі. Прямі акціонерні інвестиції, а також інвестиції через фонди прямих інвестицій інституційної якості і власні програми венчурного фінансування ЄБРР. Надання банкам-партнерам кредитних ліній для малого й середнього бізнесу та розподіл ризиків у рамках окремих проєктів і цільових програм (глибока та всеохоплююча зона вільної торгівлі (ГВЗФТ), енергоефективність та відновлювана енергетика тощо), в т. ч. у місцевій валюті з донорською грантовою підтримкою. Надання консультативної підтримки малому й середньому бізнесу, зокрема з питань упровадження передових практик ефективного менеджменту та операційної діяльності, розвитку місцевого ланцюжка вартості і поліпшення підготовки до торгівлі експортноорієнтованих компаній для подальшого використання чинних програм фінансування ЄБРР (ГВЗФТ та ін.). Сприяння залученню якісних ПШ та їх підтримка, а також надання допомоги місцевим експортноорієнтованим підприємствам. Сприяння формуванню бази навичок, а також придатності кадрів до працевлаштування з акцентом на ключові цільові групи в контексті забезпечення інклюзивності (жінки, молодь і особи, що проживають у віддаленій місцевості), а також внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, осіб із фізичними обмеженнями, працівників державного сектору, скорочених у зв'язку з приватизацією й реструктуризацією держпідприємств</p>	<p>Кількість клієнтів підприємств малого й середнього бізнесу, котрі підвищують про підвищення продуктивності обороту. Число осіб за цільовими групами, що здобули нові/поліпшені навички в результаті навчання</p>

Продовження таблиці

Цілі (наслідки)	Напрями діяльності (конкретні результати)	Контрольні показники
Поліпшення бізнес-середовища та утвердження верховенства права	<p>Продовження підтримки бізнес-омбudsмена й Секретаріату Національної інвестиційної ради з метою сприяння реформам, котрі поліпшують інвестиційний клімат.</p> <p>Підтримка галузевих саморегулюваних організацій, що намагаються контролювати дотримання бізнес-етики, підвищувати стандарти ведення бізнесу та забезпечувати верховенство права.</p> <p>Сприяння реформі державних закупівель із метою зменшення можливостей для корупції.</p> <p>Підтримка поліпшення управління й бізнес-клімату</p>	Законодавчі, інституційні або регуляторні зміни в цільових сферах, пов'язані з ефективним управлінням
Пріоритет 3. Посилення збільшення виробництва	<p><i>Посилення енергетичної незалежності шляхом лібералізації ринку, підвищення енергоефективності та збільшення виробництва</i></p>	Енергоефективність та збільшення виробництва
Збільшення виробництва та диверсифікація поставок електроенергії	<p>Фінансування проектів когенерації й відновлюваної енергетики на промислових об'єктах, зокрема проектів генерації енергії з відходів, із одночасною підтримкою реформи законодавства, в т. ч. розроблення прозорих правил підключення до енергомережі, з метою створення сприятливих умов для сталого розвитку ринків.</p> <p>Допомога в реконструкції та оптимізації наявних енергомереж.</p> <p>Підтримка впровадження найкращої практики торгівлі, виробництва, транспортування і зберігання згідно зі Стратегією Аі-яльності ЄБРР в енергетиці.</p> <p>Сприяння місцевим та іноземним приватним інвестиціям у енергетику, зокрема на основі договорів управління, концесій, угоди про розподіл продукції та приватизації.</p> <p>Підтримка демонаполізації й лібералізації сектору шляхом участі у формуванні політики (третій енергопакет), а також фінансування відновлюваних інвестиційних проектів.</p> <p>Підтримка імплементації та перегляду Національно визначених внесків (НВВ) України за Паризькою угодою</p>	Загальний обсяг електроенергії, виробленої з відновлюваних джерел (МВтг/рік). Подальша інтеграція в EN TSO-E, EN TSO-G
Підвищення енергоефективності	<p>Сприяння підвищенню енергоефективності та імплементації заходів із поліпшення ресурсоефективності в різних галузях і забудованому середовищі, зокрема через програми фінансування переходу до "зеленої" економіки та в рамках ініціативи "Зелені міста" для муніципальних проектів.</p> <p>Збільшення участі приватного сектору в наданні послуг енергозбереження, в т. ч. на основі договорів з оплатою за фактичні результати</p>	Загальний обсяг енергозбереження (ГДж/рік)
Пріоритет 4. Підвищення джерел фінансування	<p><i>Підвищення стійкості фінансової системи шляхом зміцнення банківського сектору з паралельним розвитком ринків капіталу та інших небанківських джерел фінансування</i></p>	Розвиток банківського сектору
Належна капіталізація банків із виваженими підходами до управління ризиками і сталими структурами фінансування	<p>Підтримка стратегії реформування державних банків шляхом надання інвестицій і технічної допомоги із зосередженням уваги на корпоративному управлінні, розвитку спроможності, комерціалізації, диверсифікації інвестицій.</p> <p>Підтримка банків-партнерів (приватних і державних) у наданні довгострокового фінансування в рамках окремих проектів та спеціальних кредитних ліній, проектів розподілу ризиків із залученням грантових коштів у міру необхідності, а також прямих інвестицій.</p> <p>Надання пріоритету розвитку інструментів у національній валюті, в т. ч. нефінансованих структур</p>	Поліпшення фінансових показників фінансово-партнерів

Закінчення таблиці

Цілі (наслідки)	Напрями діяльності (конкретні результати)	Контрольні показники
Забезпечення функціонування ринків капіталу та альтернативних джерел фінансування	Надання технічної допомоги з метою зміцнення інституційної й регуляторної бази для консолідації та розбудови ринків капіталу. Підтримка корпоративних випусків (боргове й акціонерне фінансування, включаючи венчурний капітал), зокрема в ролі якірного інвестора. Створення системи фінансування в національній валюті для задоволення потреб ринків капіталу та товарно-сировинної продукції. Пошук придатних для банківського фінансування проектів у секторах лізингу і страхування	Загальна кількість/обсяг операцій небанківського кредитування фінансовими установами – партнерами в цілому сегменті
Піпешення якості та зв'язності інфраструктури	<i>Пріоритет 5. Поглиблення інтеграції шляхом сприяння торгівлі та інвестиціям, розширення інфраструктурних зв'язків і наблизження до стандартів ЄС</i> Інвестиції в основну національну транспортну мережу (залізничний, повітряний, морський, автомобільний і річковий транспорт), а також проекти, спрямовані на розширення транскордонних зв'язків та Транс'європейських коридорів (TEN-T), включаючи розвиток внутрішніх і міжнародних річкових водних шляхів згідно з Транспортною стратегією держави. Інвестиції у створення сучасних логістичних центрів, підтримка приватних транспортних та логістичних операторів із метою сприяння реалізації Експортної стратегії держави. Інвестиції в модернізацію й розширення можливостей міського транспорту, а також підвищення якості послуг. Підтримка подальшої енергетичної інтеграції, зокрема в ENTSO-E та ENTSO-G, а також фінансування будівництва транскордонних інтерконекторів. Збільшення ємності і спроможності для реалізації проектів у державному секторі	Покращення/збільшення потужності та пропускної здатності інфраструктури (в т. ч. сукупне чисте збільшення потужності) в рамках проектів за участі ЄБРР
Збільшення обсягів транскордонної торгівлі й інвестиції	Підтримка впровадження найкращої міжнародної практики та наблизження до стандартів ЄС, а також інтеграції компанії у транскордонні ланцюжки вартості. Розширення й масштабування Програми сприяння розвитку торгівлі (ПСРТ)	Загальна кількість/обсяг трансакцій, підтриманих ЄБРР у рамках ПСРТ

Складено за: Стратегія діяльності в Україні 2018–2023 рр. : загв. Радою директорів Європейського банку реконструкції та розвитку 03.10.2018. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiMr4nS0JbkAhUBmYsKHCvYBd8QFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fcs%2FSatellite%3Fc%3DContent%26cid%3D1395275794672%26pagename%3DEBRD%252FContent%252FDownloadDocument&usg=AOvVaw3w9X-m8ZzOgHkiQRFVGCXD>

Востаннє вийти на ринок євробондів компанія намагалася восени 2018 р., але відклала розміщення, пославшись на несприятливу ринкову кон'юнктуру [14].

ЄБРР і далі приділяє велику увагу кредитуванню муніципалітетів. Так, уже поточного року його керівництво готове ухвалити рішення про відкриття кредитної лінії КП “Київський метрополітен” на закупівлю 50 нових вагонів на суму 50 млн євро [15]. Проект здійснюється в рамках програми “Зелені міста – 2”, покликаної сприяти розв'язанню екологічних проблем на рівні міст у масштабах відповідних секторів. Ще одним важливим проектом у сфері кредитування муніципалітетів є “Новий транспорт для Полтави”, що передбачає закупівлю нових тролейбусів для міста загальною вартістю 10 млн євро [16]. У разі успішної реалізації проекту полтавчани отримають 40 нових, енергоефективних тролейбусів із низькою підлогою. Крім того, частину коштів буде спрямовано на модернізацію тягових підстанцій і зупинок електротранспорту. Остаточо реалізованим проєкт вважатиметься після повної комуналізації міського транспорту.

Важливу підтримку з боку ЄБРР отримує у 2019 р. й вітчизняна фармацевтична галузь. Зокрема, АТ “Фармак” надано кредит у розмірі 15 млн євро на збільшення виробничих потужностей та оснащення сучасним обладнанням, розширення виробництва й будівництво нового лабораторно-виробничого комплексу [17]. ЄБРР уже вдруге підтримує цю компанію та сподівається на подальшу плідну співпрацю. Інвестиції Банку сприятимуть розширенню діяльності АТ “Фармак” з досліджень і розробок, розвитку інновацій, запровадженню найкращої галузевої практики та стимулюватимуть конкуренцію серед вітчизняних виробників фармацевтичної продукції.

Також ЄБРР і далі фінансує розбудову національної енергетичної системи. Наприклад, він надасть під державну гарантію 149 млн євро на модернізацію мереж електропередачі ПрАТ “Укренерго”, що передбачає, зокрема, заміну застарілого обладнання високовольтних підстанцій і встановлення автоматизованих систем керування технологічними процесами на 12 підстанціях компанії. Крім того, в рамках проєкту заплановано запровадження: цифрових технологій із автоматичною системою керування технологічним процесом на підстанціях, що є підґрунтям для введення розумних мереж енергопостачання (Smart Grid); безперервного дистанційного керування обладнанням підстанцій із єдиних регіональних центрів у режимі реального часу. Фінансова кооперація за цим проєктом сприятиме посиленню енергетичної інфраструктури країни [18].

Слід зазначити, що ЄБРР може додатково надати 200 млн євро на розвиток поновлюваних джерел енергії в Україні. За прогнозами його фахівців, Україна вже до кінця 2019 р. виконає третю програму розвитку відновлюваних джерел енергії, затверджену в липні 2018 р. Програма “Ukraine Sustainable Energy Lending Facility” (USELF-III) передбачає фінансування в розмірі 250 млн євро. Тому найближчим часом Рада директорів ЄБРР планує розглянути нову програму підтримки України, спрямовану на реалізацію приватних проєктів із відновлюваної енергетики в рамках чинної системи стимулюючих “зелених” тарифів. Завдяки такому поповненню Банк зможе закріпити успіх USELF-III та зберегти динаміку при переході від діючого механізму пільгових тарифів до системи підтримки на основі конкурентних аукціонів [19].

Рада директорів ЄБРР затвердила надання одній із найбільших українських аграрних груп “Кернел” до 120 млн дол. США за двома проектами в рамках синдикованого кредиту на фінансування оборотного капіталу, про що повідомив Інтерфакс-Україна. В рамках одного проекту, “Кернел” може отримати до 80 млн дол. кредиту на фінансування оборотного капіталу, що пов’язано із заготівлею, зберіганням, транспортуванням і продажем зерна на експорт. Загальна вартість проекту – 300 млн дол. (складається з наявного та збільшеного фінансування оборотного капіталу). Крім того, в рамках іншого проекту ЄБРР має намір виділити до 40 млн дол. у формі участі в синдикованому кредиті для фінансування потреб у оборотному капіталі “Кернел”, що пов’язано із закупівлею, зберіганням, переробкою, транспортуванням олійних культур і продуктів рослинної олії, а також продажем на експорт. Вартість усього проекту оцінюється в 390 млн дол. США (також складається з наявного і збільшеного фінансування оборотного капіталу) [20].

Відповідно до сучасних пріоритетів, визначених ЄБРР, для забезпечення сталого розвитку Україна повинна зосередитися на досягненні певних характеристик (таких як конкурентоспроможність, ефективне управління, “зелена” економіка, стійкість та інтегрованість), а також боротися з корумпованою старою економічною системою й корисливими інтересами, котрі вона представляє. Спираючись на вже досягнуті результати реалізації Пакету кризового реагування для України, ЄБРР і далі підтримуватиме її зусилля в зазначених сферах у тісній співпраці з іншими МФО та партнерами з розвитку.

Насамперед Банк зосередиться на підвищенні конкурентоспроможності та ефективності управління шляхом реформування державного сектору та впровадженні найкращої операційної й управлінської практики в приватних компаніях (продовжуючи надавати істотну підтримку малому й середньому бізнесу), що сприятиме підвищенню стійкості національної економіки завдяки посиленню енергетичної безпеки та забезпеченню належного функціонування фінансового сектору, а також подальшій інтеграції України в ЄС. ЄБРР також підтримуватиме на рівні окремих проектів перехід до “зеленої” економіки, що є невід’ємною складовою сталого розвитку країни. В першу чергу він реалізовуватиме проекти, в яких інвестиції гармонійно поєднуються з політичними змінами. Такий підхід уже довів свою ефективність під час реалізації Пакету кризового реагування в Україні.

Станом на вересень 2019 р. Верховна Рада України вже розглянула пакет реформаторських законопроектів, зокрема про концесії (розроблений за підтримки ЄБРР), проект закону про скасування переліку об’єктів, що не підлягають приватизації, пакет дерегуляційних законопроектів. Окрім того, Уряд працює над моделлю земельної реформи, котра має бути схвалена до кінця поточного року [20]. Очікується, що в найближчих 2–3 роки ЄБРР збільшить інвестиції до понад 1 млрд євро на рік та зробить їх більш конкурентоспроможними для вітчизняного приватного сектору [21].

На підставі викладеного доходимо таких висновків. Україна протягом 28 років намагається налагодити плідне співробітництво з потужним донором – Європейським банком реконструкції та розвитку. Було досягнуто відповідних позитивних результатів, однак залишається низка невирішених питань, які

перешкоджають поглибленню відносин із Банком. З одного боку, співпраця з ЄБРР є надійним і стабільним джерелом довгострокового фінансування пріоритетних проектів розвитку, дає змогу отримувати кредитні ресурси за найвигіднішими умовами для розбудови стратегічно важливих секторів економіки й інфраструктури, впровадження структурних реформ, фінансування державного бюджету та регулювання платіжного балансу, забезпечує можливість доступу до найкращої міжнародної практики, стандартів і професійної експертизи проектів. З другого боку, кредити МФО утворюють довгострокову боргову залежність, хоч і надають допомогу в середньостроковому періоді.

Перспективною, на нашу думку, має стати співпраця України та ЄБРР у таких напрямках, які сприятимуть досягненню нею Цілей сталого розвитку (ЦСР), проголошених резолюцією Генеральної Асамблеї ООН від 25.09.2015 № 70/1, а саме: подолання бідності (ЦСР 1); досягнення продовольчої безпеки (ЦСР 2); забезпечення: здорового способу життя (ЦСР 3), раціонального використання водних ресурсів (ЦСР 6), загального доступу до недорогого, надійного й сучасного енергопостачання, включаючи відновлювані джерела енергії (ЦСР 7); сприяння всеохоплюючому і сталому економічному зростанню (ЦСР 8), а також всеохоплюючій і сталій індустріалізації та втіленню інновацій (ЦСР 9); підвищення екологічної безпеки (ЦСР 10) та деяких інших.

Список використаних джерел

1. Zverev A. Afterword: EBRD Support for CIS Model Laws. *Review of Central & East European Law*. 2011. Vol. 36. P. 501–504.
2. Lessambo F. I. International Financial Institutions and Their Challenges: A Global Guide for Future Methods / The European Bank for Reconstruction and Development. Chennai, India, 2015. 261 p.
3. Myant M., Drahokoupil J. Transition Indicators of the European Bank for Reconstruction and Development: A Doubtful Guide to Economic Success. *Competition & Change*. 2012. Vol. 16. Issue 1. P. 69–75.
4. Simen A. EBRD Equity Investment. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series V: Economic Sciences*. 2012. Vol. 5, Issue 1. P. 163–168.
5. Глобальний конкурентний простір : монографія / О. Г. Білорус, Ю. М. Пахомов, І. Ю. Гузенко та ін. ; Київ. нац. екон. ун-т ім. В. Гетьмана, Ін-т світ. економіки і міжнар. відносин НАН України, Міжнар. асоц. “Україна – Рим. Клуб”, Міжнар. ін-т глобалістики. Київ, 2007. 680 с.
6. Дунас О. І. Правовий статус міжнародних фінансових організацій : автореферат дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.11 / Дунас Оксана Ігорівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. Київ, 2009. 20 с.
7. Ковбасюк Ю. В. Європейський банк реконструкції та розвитку: аспекти діяльності : монографія. Київ : Вид-во УАДУ, 2002. 268 с.
8. Колосова В. П., Іванова І. М. Співробітництво України з міжнародними фінансовими організаціями: сучасний стан та перспективи розширення. *Фінанси України*. 2014. № 11. С. 33–47.
9. Про членство України в Європейському банку реконструкції та розвитку : указ Президента України від 14.07.1992 № 379. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/379/92>.
10. Стратегія діяльності в Україні 2018–2023 рр. : затв. Радою директорів Європейського банку реконструкції та розвитку 03.10.2018. URL: <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKEwiMr4nS0JbkAhUBmYsKHcVvBd8QFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fcs%2FSatellite%3F%3DContent%26cid%3D1395275794672%26pagename%3D>

- 3DEBRD%252FContent%252FDownloadDocument&usg=AOvVaw3w9X-m8ZzOgHkiQRfVGCXD.
11. European Bank for Reconstruction and Development : official web-site. URL: <https://www.ebrd.com/ukraine.html>.
 12. Project Summary Documents / European Bank for Reconstruction and Development. URL: https://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Page&c36=on&cid=1395238314964&d=&d0=on&pagename=EBRD/Page/SolrSearchAndFilterPSD&page=1&safSortBy=PSDProjectType_sort&safSortOrder=ascending.
 13. ЄБРР реалізує в Україні більше сотні проєктів підтримки бізнесу. URL: <https://msp-partners.com.ua/ebrr-realizuet-v-ukraine-bolee-sotni-proektov-podderzhki-biznesa.html>.
 14. Коболєв А. “Нафтогаз” успішно розмістив євробонди в долларах і євро. URL: <https://www.segodnya.ua/economics/enews/kobolev-naftogaz-uspeshno-razmestil-evrobondy-v-dollarah-i-evro-1300468.html>.
 15. GrCF2 W2 – Kyiv City Transport II: Metro. URL: https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/grcf2-w2-kyiv-city-transport-ii-metro.html?fbclid=IwAR0qTs3y5eflvloJBWjt_xi1hc_-0aDOc2KhijlCZlmVL1lEfE6n5qHdEdw.
 16. ЄБРР виділить 10 млн на розвиток транспортної інфраструктури Полтави – С. Каплін. URL: <https://podrobnosti.ua/2310083-brr-vidlit-10-mln-na-rozvitok-transportno-nfrastrukturi-poltavi-sergj-kapln.html>.
 17. ЄБРР надасть АТ “Фармак” фінансування в розмірі 15 млн євро. URL: <https://www.apteka.ua/article/507382>.
 18. Мінфін та ЄБРР допоможуть Укренерго з модернізацією електромереж / М-во фінансів України. URL: <https://www.minfin.gov.ua/news/view/minfin-ta-iebrd-dopomozhut-ukrenerho-z-modernizatsiieiu-elektromerezh?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini>.
 19. ЄБРР планує виділити 200 млн євро на ВДЕ в Україні. URL: <https://zik.ua/news/2019/09/27/yebrr-planuie-vydilyty-200-mln-ievro-na-vde-v-ukraini-1655447>.
 20. ЄБРР затвердив видачу \$120 млн для двох проєктів “Кернел”. URL: <https://mind.ua/news/20201823-ebrr-zatverdiv-vidachu-120-mln-dlya-dvoh-proektiv-kernel>.
 21. Зеленський зустрівся з віце-президентом ЄБРР Аланом Пію, розповівши, які законопроекти, розроблені за підтримки банку, розглядає парламент. URL: <https://biz.nv.ua/ukr/finance/krediti-yebrr-povinni-virosti-do-1-mlrd-yevro-na-rik-zelenskiy-novini-ukrajini-50043402.html>.

References

1. Zverev, A. (2011). Afterword: EBRD Support for CIS Model Laws. *Review of Central & East European Law*, 36, 501–504.
2. Lessambo, F. I. (2015). *International Financial Institutions and Their Challenges: A Global Guide for Future Methods*. Chennai: The European Bank for Reconstruction and Development.
3. Myant, M., Drahokoupil, J. (2012). Transition Indicators of the European Bank for Reconstruction and Development: A Doubtful Guide to Economic Success. *Competition & Change*, Vol. 16, Iss. 1, 69–75.
4. Simen, A. (2012). EBRD Equity Investment. *Bulletin of the Transilvania University of Brasov. Series V: Economic Sciences*, Vol. 5, Iss. L, 163–168.
5. Bilorus, O. H., Pakhomov, Yu. M., Huzenko, I. Yu. et al. (2007). *Global competitive space*. Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi ekonomichnyi universytet imeni V. Hetmana, Instytut svitovoi ekonomiky i mizhnarodnykh vidnosyn NAN Ukrainy, Mizhnarodna asotsiatsiia “Ukraina – Rym. Klub”, Mizhnarodnyi instytut hlobalistyky [in Ukrainian].
6. Dunas, O. I. (2009). *Legal status of international financial institutions* (Master’s thesis). Kyiv: Kyivskiy natsionalnyi universytet imeni Tarasa Shevchenka [in Ukrainian].
7. Kovbasiuk, Yu. V. (2002). *European Bank for Reconstruction and Development: aspects of activity*. Kyiv: Vydavnytstvo UADU [in Ukrainian].

8. Kolosova, V. P., Ivanova, I. M. (2014). Ukraine cooperation with international financial organizations: analysis of extension and prospects. *Finance of Ukraine*, 11, 33–47 [in Ukrainian].
9. President of Ukraine. (1992). *About Ukraine's membership in the European Bank for Reconstruction and Development* (Order No. 379, July 14). Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/379/92> [in Ukrainian].
10. European Bank for Reconstruction and Development. (2018). *Ukraine Country Strategy 2018–2023 (as approved by the Board of Directors on 3 October 2018)*. Retrieved from <https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&cad=rja&uact=8&ved=2ahUKewiMr4nS0JbkAhUBmYsKHcVvBd8QFjAAegQIABAC&url=https%3A%2F%2Fwww.ebrd.com%2Fcs%2FSatellite%3F%3DContent%26cid%3D1395275794672%26pagename%3DEBRD%252FCContent%252FDownloadDocument&usg=AOvVaw3w9X-m8ZzOgHkiQRFVGCXD> [in Ukrainian].
11. European Bank for Reconstruction and Development. (n. d.). Retrieved from <https://www.ebrd.com/ukraine.html>.
12. European Bank for Reconstruction and Development. (n. d.). *Project Summary Documents*. Retrieved from https://www.ebrd.com/cs/Satellite?c=Page&c36=on&cid=1395238314964&d=&d0=on&pagename=EBRD/Page/SolrSearchAndFilterPSD&page=1&safSortBy=PSDProjectType_sort&safSortOrder=ascending.
13. The EBRD implements over a hundred business support projects in Ukraine. (2019, February 19). *mSP-partners.com.ua*. Retrieved from <https://msp-partners.com.ua/ebrr-realizuet-v-ukraine-bolee-sotni-proektov-podderzhki-biznesa.html> [in Ukrainian].
14. Kobolev A. “Naftogaz” successfully placed Eurobonds in dollars and euros. (2019, July 12). *www.segodnya.ua*. Retrieved from <https://www.segodnya.ua/economics/enews/kobolev-naftogaz-uspeshno-razmestil-evrobondy-v-dollarah-i-evro-1300468.html> [in Russian].
15. European Bank for Reconstruction and Development. (n. d.). *GrCF2 W2 – Kyiv City Transport II: Metro*. Retrieved from https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/grcf2-w2-kyiv-city-transport-ii-metro.html?fbclid=IwAR0qTs3y5efLvloJBWjt_xi1hc_0aDOc2KhijICZlmVL1IEfE6n5qHdEdw.
16. The EBRD will allocate 10 million for the development of Poltava transport infrastructure – S. Kaplin. (2019, July 31). *podrobnosti.ua*. Retrieved from <https://podrobnosti.ua/2310083-brr-vidlit-10-mln-na-rozvitok-transportno-nfrastrukturi-poltavi-sergj-kapln.html> [in Ukrainian].
17. The EBRD will provide JSC “Farmak” financing in the amount of 15 million euros. (2019, July 15). *www.apteka.ua*. Retrieved from <https://www.apteka.ua/article/507382> [in Ukrainian].
18. Ministry of Finance of Ukraine. (n. d.). *Ministry of Finance and EBRD will assist Ukrenergo with modernization of grids*. Retrieved from <https://www.minfin.gov.ua/news/view/minfin-ta-iebrr-dopomozhut-ukrenerho-z-modernizatsiieiu-elektro-merezh?category=novini-ta-media&subcategory=vsi-novini> [in Ukrainian].
19. The EBRD plans to allocate 200 million euros for RES in Ukraine. (2019, September 27). *zik.ua*. Retrieved from <https://zik.ua/news/2019/09/27/yebrr-planuie-vydilyty-200-mln-ievro-na-vde-v-ukraini-1655447> [in Ukrainian].
20. EBRD approved grant of \$120 million for two “Kernel” projects. (2019, September 9). *mind.ua*. Retrieved from <https://mind.ua/news/20201823-ebrr-zatverdiv-vidachu-120-mln-dlya-dvoh-proektiv-kernel> [in Ukrainian].
21. Zelensky met with EBRD Vice President Alan Pius, outlining which bills developed with the support of the bank are being considered by Parliament. (2019, September 18). *biz.nv.ua*. Retrieved from <https://biz.nv.ua/ukr/finance/krediti-yebrr-povinni-virostido-1-mlrd-yevro-na-rik-zelenskiy-novini-ukrajini-50043402.html> [in Ukrainian].